



اظهار نظر کارشناسی درباره:
« طرح الحاق موادی به قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی »
(اعاده شده از شورای نگهبان (۲))

مقدمه

اصل چهل و نهم قانون اساسی به عنوان طلایه دار مبارزه با درآمدهای نامشروع در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران پیش‌بینی شده است. بر اساس این اصل، درآمدهای نامشروع باید به صاحبش بازگردانده شود. «**قانون نحوه اجرای اصل چهل و نهم قانون اساسی**» نیز برای اجرایی شدن این اصل تصویب شد اما، به مرور زمان با خلأهایی مواجه گردید که نیاز به اصلاح آن، احساس می‌شود. «**طرح الحاق موادی به قانون نحوه اجرای اصل چهل و نهم قانون اساسی**» که به صورت یک فوریتی و به این منظور تقدیم مجلس شورای اسلامی شد و در جلسه علنی ۱۳۹۸/۴/۲۳ از تصویب مجلس گذشت، پس از ارسال به شورای نگهبان، با ایرادات و ابهاماتی از سوی شورا روبرو شد که کمیسیون قضایی و حقوقی با توجه به ایرادات شورا مصوبه مجلس را اصلاح و اکثر ایرادات مطرح شده به وسیله شورای محترم نگهبان را برطرف نمود. در آخرین اظهار نظر شورای محترم نگهبان یک ایراد و یک ابهام دیگر به مصوبه پیشین مجلس وارد شده است که کمیسیون حقوقی و قضایی در راستای رفع آن مصوبه ای داشته است. در ادامه به بررسی ایراد و ابهام مطرح شده و مصوبه مذکور می‌پردازیم.

مخصوص سخن علنی

مشخصات طرح

دوره دهم - سال چهارم

شماره ثبت:

۵۴۰

شماره چاپ:

۱۷۵۱

تاریخ چاپ:

۱۳۹۸/۱۰/۱۱

بررسی مصوبه کمیسیون در جهت رفع ایرادات شورای نگهبان

به موجب ماده (۱۹) الحاقی به قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی موضوع ماده (۴) مصوبه مجلس «**مراد از اموال نامشروع اموال ناشی از سوءاستفاده از موقوفات، سوءاستفاده از فروش زمین‌های موات و مباحات اصلی و سوءاستفاده از مقاطعه‌کاری‌ها و معاملات دولتی و مانند آنها، و نیز اموال ناشی از استفاده ناروا و مین غیر حق از موقعیت شغلی و اموال حاصل از غصب، رشوه، اختلاس و سایر موارد مندرج در اصل ۴۹ قانون اساسی به تشخیص مقام قضایی می‌باشد. عواید اموال نامشروع نیز مشمول این ماده می‌باشد.**»

معاونت پژوهش‌های
سیاسی - حقوقی
مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲-۲۴۰۱۶۴۹۰

تاریخ انتشار:

۱۳۹۸/۱۰/۱۴

شورای نگهبان مصوبه مذکور را دارای یک ایراد و یک ابهام دانسته است. بر اساس نظر شورای نگهبان اطلاق عبارت «**اموال ناشی از استفاده ناروا و مین غیر حق از موقعیت شغلی**» خلاف شرع و عبارت «**سوءاستفاده از فروش زمین‌های موات و مباحات اصلی**» واجد ابهام تشخیص داده شده است.

در راستای رفع ایرادات مذکور کمیسیون حقوقی و قضایی مصوبه‌ای داشته است که براساس آن عبارت «اموال ناشی از استفاده ناروا و من غیر حق از موقعیت شغلی» و نیز عبارت «سوء استفاده» در ابتدای عبارت «سوء استفاده از فروش زمین‌های موات و مباحات اصلی» حذف شده است. به این ترتیب ایرادات شورای محترم نگهبان مرتفع به نظر می‌رسد. در ادامه کمیسیون حقوقی و قضایی برای پوشش خلاء ناشی از حذف عبارات مذکور به نحوی که با ایراد شورا نیز مواجه نباشد دو تبصره به عنوان تبصره های (۲) و (۳) به ماده (۱۹) الحاقی تصویب نموده است:

تبصره «۲» - اموال ناشی از استفاده ناروا و من غیر حق از موقعیت شغلی که نامشروع بودن آنها مطابق موازین شرعی به تشخیص دادگاه به اثبات برسد، مشمول این ماده است.

تبصره «۳» - هرگاه هر یک از اشخاص موضوع ماده (۱۶) و تبصره‌های آن از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی از موقعیت شغلی یا جایگاه خود سوء استفاده کرده باشد و خلاف قانون و یا من غیر حق تصمیماتی اتخاذ یا اقدامی کرده باشد که از قبیل آن تصمیمات یا اقدامات اموالی برای خود یا خویشاوندان تا درجه سوم از طبقات سه‌گانه یا مرتب‌ترین و شرکای خود تحصیل کرده باشد، مانند آنکه تعرفه واردات یا صادرات کالاها را کاهش یا افزایش داده یا برای افزایش قیمت اراضی خود یا خویشان یا مرتب‌ترین یا شرکای مذکور محدوده شهرها یا روستاها را گسترش داده یا ارز دولتی و تسهیلات بانکی و مانند آنها را تخصیص داده یا اجازه واردات کالاهایی را داده یا بدون دریافت حقوق و عوارض قانونی عملاً اجازه قاچاق کالا را به داخل یا خارج کشور داده یا با دریافت امتیازات و یا وجوه، اموال دولتی یا عمومی یا اموال متعلق به اشخاص حقوقی که بخشی از سرمایه آنها به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم متعلق به دولت یا بخش عمومی است را به قیمتی پایین‌تر از قیمت واقعی واگذار کرده یا بیشتر از آن خریداری کرده باشد، کلیه اموال به دست آمده از طرق مذکور در این تبصره با لحاظ شرایط و قیود مندرج در صدر آن و عواید ناشی از آنها پس از بررسی و احراز توسط دادگاه موضوع این قانون حسب مورد به‌عنوان جریمه یا خسارت به بیت‌المال یا صاحب حق مسترد می‌شود.»

به نظر می‌رسد این دو تبصره به نحو مناسبی خلاء ناشی از حذف عبارت مذکور از صدر ماده (۱۹) پوشش داده و در صورت تصویب می‌تواند نقش مؤثری در مبارزه با مفاسد اقتصادی داشته باشد. لذا تصویب آن مورد پیشنهاد است.

نتیجه

پس از ارائه مصوبه پیشین مجلس پیرامون «طرح الحاق موادی به قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی» به شورای نگهبان، این شورا یک ایراد و یک ابهام به این مصوبه وارد دانست که به نظر می‌رسد مصوبه کمیسیون رافع ایراد و ابهام مذکور است و به علاوه این که در صورت تصویب می‌تواند نقش مؤثری در مبارزه با مفاسد اقتصادی داشته باشد. لذا تصویب آن عیناً مورد پیشنهاد است.